

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
УКРАЇНИ**

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

з дисципліни «Основи психосоматики»

Укладач:

професор кафедри ПДОУ

д.психол.н., професор

Л.М. Балабанова

Тема 1. Загальна характеристика психосоматики.

Мета: поповнити знання курсантів та студентів з проблем розвитку та основних понять психосоматики.

План:

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Сутність психосоматики та міжгалузеві зв'язки.
2. Предмет та завдання психосоматики.
3. Принципи та методи психосоматики.
4. Особистість хворого та внутрішня картина хвороби.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Література

1. Александер Ф. Психосоматическая медицина. Принципы и практическое применение. – М.: Эксмо, 2002.
2. Волков В.Т. Личность пациента и болезнь. – Томск, 1995.
3. Исаев Д.Н. Психосоматическая медицина детского возраста. – СПб: Специальная литература, 1996. – 454 с.
4. Лурия Р.А. Внутренняя картина болезни и иатрогенные заболевания. – М.: Медицина, 1977.
5. Любан-Плоцца Б., Пельдингер В., Креггер Ф. Психосоматический больной на приеме у врача / Пер. с нем. – С-Пб., 1996. – 256 с.
6. Малкина-Пых И.Г. Психосоматика: Справочник практического психолога. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 992 с.
7. Николаева В.В. Влияние хронической болезни на психику. – М.: МГУ, 1987.
8. Николаева В.В. Особенности личности при пограничных расстройствах и соматических заболеваниях. – М., 1995.

Тема 2. Моделі виникнення психосоматичних розладів.

Мета: ознайомити курсантів та студентів з моделями виникнення психосоматичних розладів.

План:

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Становлення галузі психосоматика: історичний аспект.
2. Чинники виникнення психосоматичних хвороб.
3. Психосоматичні теорії і моделі.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Література

1. Александер Ф. Психосоматическая медицина. Принципы и практическое применение. – М.: Эксмо, 2002.
2. Малкина-Пых И.Г. Психосоматика: Справочник практического психолога. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 992 с.
3. Любан-Плоцца Б., Пельдингер В., Крегер Ф. Психосоматический больной на приеме у врача / Пер. с нем. – С-Пб., 1996. – 256 с.
4. Исаев Д.Н. Психосоматическая медицина детского возраста. – СПб: Специальная литература, 1996. – 454 с.
5. Алекситимия и методы ее определения при пограничных психосоматических расстройствах / Д.Б. Ерьсько, Г.С. Исурина, Е.В. Койдановская и др. // Метод. пособие. – СПб., 1994.

Тема 3. Психосоматичні порушення харчової поведінки та захворювання шлунково-кишкового тракту.

Мета: ознайомити курсантів та студентів з психосоматичними порушеннями харчової поведінки та захворювання шлунково-кишкового тракту.

План:

I. Теоретична частина.

1. Понятійно-категоріальний апарат теми.

2. Психосоматика порушення харчової поведінки: види, симптоми, чинники, характер протікання, особистість хворого.

3. Психосоматика захворювань шлунково-кишкового тракту: види, симптоми, чинники, характер протікання, особистість хворого.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Література

1. Александер Ф. Психосоматическая медицина. Принципы и практическое применение. – М.: Эксмо, 2002.
2. Малкина-Пых И.Г. Психосоматика: Справочник практического психолога. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 992 с.
3. Любан-Плоцца Б., Пельдингер В., Крегер Ф. Психосоматический больной на приеме у врача / Пер. с нем. – С-Пб., 1996. – 256 с.
4. Исаев Д.Н. Психосоматическая медицина детского возраста. – СПб: Специальная литература, 1996. – 454 с.
5. Беюл Е.А., Оленева В.А., Шатерников В.А. Ожирение. – М.: Медицина, 1986.
6. Вейн А.М., Молдовану И.В. Нейрогенная гипервентиляция. – Кишинев, 1988.
7. Гинзбург М.М., Козупица Г.С., Котельников Г.П. Ожирение как болезнь образа жизни. Современные аспекты профилактики и лечения. – Самара: Изд-во Сам. ГУ, 1997.
8. Губачев Ю.М., Жужжанов О.Т., Симаненков В.И. Психосоматические аспекты язвенной болезни. – Алма-Ата, 1990.
9. Ивашкин В.Т. Синдром раздраженной кишки. Практическое руководство для врачей. – М., РГА, 1999.

Тема 4. Психосоматика органів дихання, серцево-судинної та опорно-рухової системи.

Мета: ознайомити курсантів та студентів з психосоматикою органів дихання, серцево-судинної та опорно-рухової системи.

План:

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Психосоматика органів дихання: види, симптоми, чинники, характер протікання, особистість хворого.
2. Психосоматика органів дихання: види, симптоми, чинники, характер протікання, особистість хворого.
3. Психосоматика опорно-рухової сфери: види, симптоми, чинники, характер протікання, особистість хворого.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Література

1. Александер Ф. Психосоматическая медицина. Принципы и практическое применение. – М.: Эксмо, 2002.
2. Березин Ф.Б., Куликова Е.М., Шаталов Н.Н., Чарова Н.А. Психосоматические соотношения при бронхиальной астме // Журн. невропатол. и психиатр. – 1997. – №4. – С. 35-38.
3. Дзеружинская Н.А. Коморбидные психические расстройства у пожилых пациентов кардиологической практики : Дисс. докт. мед. наук. – К., 2003.
4. Исаев Д.Н. Психосоматическая медицина детского возраста. – СПб: Специальная литература, 1996. – 454 с.
5. Лотоцкий А.Ю. Значение микросоциальных и личностных факторов в патогенезе бронхиальной астмы и роль психотерапии у этих больных: Автореферат дисс. канд. мед. наук. – СПб., 1994.
6. Любан-Плоцца Б., Пельдингер В., Крегер Ф. Психосоматический больной на приеме у врача / Пер. с нем. – С-Пб., 1996. – 256 с.

7. Малкина-Пых И.Г. Психосоматика: Справочник практического психолога. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 992 с.
8. Семенова Н.Д. Телесно-ориентированные методы в психотерапии больных бронхиальной астмой // Соц. и клин. психиатрия. – 1995. – №2. – С. 85-89.
9. Смулевич А.Б. Психическая патология и ишемическая болезнь сердца (к проблеме нозогений). Психические расстройства и сердечно-сосудистая патология. / Под ред. А.Б.Смулевича и А.Л.Сыркина. – М., 1994. – С.2-19.
10. Федосеев Г.Б. Бронхиальная астма. – СПб.: Мед. информ. агентство, 1996.

Тема 5. Психосоматика эндокринної системи, захворювань шкіри та онкології.

Мета: ознайомлення з психосоматикою ендокринної системи, захворюваннями шкіри та онкології.

План:

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Психосоматика ендокринної системи: види, симптоми, чинники, характер протікання, особистість хворого.
2. Психосоматика захворювань шкіри: види, симптоми, чинники, характер протікання, особистість хворого.
3. Психосоматика в онкології: види, симптоми, чинники, характер протікання, особистість хворого.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Література

1. Александер Ф. Психосоматическая медицина. Принципы и практическое применение. – М.: Эксмо, 2002.

2. Бройтигам В., Кристиан П., Рад М. Психосоматическая медицина: кратк. учебн. / Пер. с нем. Г.А.Обухова, А.В.Брунека; Предисл. В.Г.Остроглазова. – М.: ГЭОТАР МЕДИЦИНА, 1999.
3. Волков В.Т. Личность пациента и болезнь. – Томск, 1995.
4. Гарбузов В.И. Концепция инстинктов и психосоматическая патология. (Наднозологическая диагностика и терапия психосоматических заболеваний и неврозов). – СПб.: «СОТИС», 1999.
5. Елецкий В.Ю. Пограничные психические расстройства у больных с псориазом и нейродермитом (клинико-терапевтические аспекты): Дисс. канд. мед. наук. – М., 1986.
6. Исаев Д.Н. Психосоматическая медицина детского возраста. – СПб: Специальная литература, 1996. – 454 с.
7. Исаев Д.Н. Психосоматические расстройства у детей. – СПб.: Питер, 2000.
8. Любан-Плоцца Б., Пельдингер В., Креггер Ф. Психосоматический больной на приеме у врача / Пер. с нем. – С-Пб., 1996. – 256 с.
9. Малкина-Пых И.Г. Психосоматика: Справочник практического психолога. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 992 с.
10. Проблемы медицинской психологии в онкологии и психосоматической медицине / Под общ.ред. Биктимирова Т.З., Модникова О.П. – Ульяновск, 1998.
11. Саймонтон К., Саймонтон С. Психотерапия рака. – СПб.: Питер, 2001.

Тема 6. Психосоматика гінекологічних захворювань та функціональних сексуальних порушень.

Мета: ознайомити курсантів та студентів з психосоматикою гінекологічних захворювань та функціональних сексуальних порушень.

План:

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Психосоматика гінекологічних захворювань: види, симптоми, чинники, характер протікання, особистість хворого.
2. Психосоматика функціональних сексуальних порушень: види, симптоми, чинники, характер протікання, особистість хворого.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Література

1. Александер Ф. Психосоматическая медицина. Принципы и практическое применение. – М.: Эксмо, 2002.
2. Бройтигам В., Кристиан П., Рад М. Психосоматическая медицина: кратк. учебн. / Пер. с нем. Г.А.Обухова, А.В.Брунека; Предисл. В.Г.Остроглазова. – М.: ГЭОТАР МЕДИЦИНА, 1999.
3. Любан-Плоцца Б., Пельдингер В., Крегер Ф. Психосоматический больной на приеме у врача / Пер. с нем. – С-Пб., 1996. – 256 с.
4. Малкина-Пых И.Г. Психосоматика: Справочник практического психолога. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 992 с.

Тема 7. Психовегетативний синдром, психосоматичні аспекти депресії, інфекційних захворювань та головного болю.

Мета: ознайомити курсантів та студентів з поняттям психовегетативного синдрому, психосоматичними аспектами депресії, інфекційних захворювань та головного болю.

План:

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Психовегетативний синдром: симптоми, чинники, характер протікання, особистість хворого.
2. Психосоматичні аспекти депресії: симптоми, чинники, характер протікання, особистість хворого.

3. Психосоматика інфекційних захворювань: види, симптоми, чинники, характер протікання, особистість хворого.

4. Психосоматика головного болю: види, симптоми, чинники, характер протікання, особистість хворого.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Література

1. Малкина-Пых И.Г. Психосоматика: Справочник практического психолога. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 992 с.
2. Любан-Плоцца Б., Пельдингер В., Крегер Ф. Психосоматический больной на приеме у врача / Пер. с нем. – С-Пб., 1996. – 256 с.
3. Исаев Д.Н. Психосоматическая медицина детского возраста. – СПб: Специальная литература, 1996. – 454 с.
4. Александер Ф. Психосоматическая медицина. Принципы и практическое применение. – М.:
5. Бройтигам В., Кристиан П., Рад М. Психосоматическая медицина: кратк. учебн. / Пер. с нем. Г.А.Обухова, А.В.Брунека; Предисл. В.Г.Остроглазова. – М.: ГЭОТАР МЕДИЦИНА, 1999.
6. Исаев Д.Н. Психосоматические расстройства у детей. – СПб.: Питер, 2000.
7. Карвасарский Б.Д. Неврозы. Руководство для врачей. – М.: Медицина, 1990.
8. Кемпиньски А. Человек и невроз. Психопатология и психотерапия неврозов. - М., 1997.
9. Ташлыков В.А. Психологическая защита у больных неврозами и психосоматическими расстройствами: Пособие для врачей. – СПб., 1992.

Тема 8. Діагностика психосоматичних захворювань.

Мета: сформувати у курсантів та студентів базові навички діагностики психосоматичних захворювань.

План:

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Стратегії поведінки при стресі. Копінг-поведінка, типи і стратегії. Стилi поведінки.
2. Діагностична бесіда. Алгоритм проведення. Значення скарг та анамнезу в психосоматиці.
3. Психологічні тести в психосоматичній практиці.
4. Специфіка діагностики психосоматичних захворювань у дітей.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Література

1. Айві А. Цілеспрямоване інтерв'ювання і консультування. – К.: Сфера, 1998.
2. Александер Ф. Психосоматическая медицина. Принципы и практическое применение. – М.: Эксмо, 2002.
3. Волков В.Т. Личность пациента и болезнь. – Томск, 1995.
4. Гарбузов В.И. Концепция инстинктов и психосоматическая патология. (Наднзологическая диагностика и терапия психосоматических заболеваний и неврозов). – СПб.: «СОТИС», 1999.
5. Захаров А.И. Неврозы у детей и подростков. – Л.: Медицина, 1988.
6. Исаев Д.Н. Психосоматические расстройства у детей. – СПб.: Питер, 2000.
7. Лурия Р.А. Внутренняя картина болезни и иатрогенные заболевания. – М.: Медицина, 1977.
8. Любан-Плоцца Б., Пельдингер В., Креггер Ф. Психосоматический больной на приеме у врача / Пер. с нем. – С-Пб., 1996. – 256 с.
9. Малкина-Пых И.Г. Психосоматика: Справочник практического психолога. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 992 с.
10. Николаева В.В. Влияние хронической болезни на психику. – М.: МГУ, 1987.
11. Психосоматика: Взаимосвязь психики и здоровья. Хрестоматия / Сост.

Тема 9. Психотерапія психосоматичних хворих.

Мета: сформувати у курсантів та студентів основні навички психотерапії психосоматичних хворих.

План:

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Сутність та принципи психотерапії психосоматичних хвороб.
2. Психотерапевтичні напрями та їх ефективність у подоланні різних психосоматичних хвороб.
3. Психотерапія дітей з психосоматичними захворюваннями.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Література

1. Александер Ф. Психосоматическая медицина. Принципы и практическое применение. – М.: Эксмо, 2002.
2. Б.Д. Карвасарский (общая редакция) Психотерапевтическая энциклопедия – СПб.: Изд. “Питер”, 1999. – 752 с.
3. Бернс Д. Хорошее самочувствие. Новая терапия настроений. – М.: Вече, 1995.
4. Волков В.Т. Личность пациента и болезнь. – Томск, 1995.
5. Гарбузов В.И. Концепция инстинктов и психосоматическая патология. (Наднормативная диагностика и терапия психосоматических заболеваний и неврозов). – СПб.: «СОТИС», 1999.
6. Захаров А.И. Неврозы у детей и подростков. – Л.: Медицина, 1988.
7. Исаев Д.Н. Психосоматическая медицина детского возраста. – СПб: Специальная литература, 1996. – 454 с.

8. Лурия Р.А. Внутренняя картина болезни и иатрогенные заболевания. – М.: Медицина, 1977.
9. Малкина-Пых И.Г. Психосоматика: Справочник практического психолога. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 992 с.
- 10.Обухов Я.Л. Глубинно-психологический подход в психотерапии психосоматических заболеваний. – М., 1997.
- 11.Пезешкиан Н. Психосоматическая медицина и позитивная психотерапия. – М., 1996.
- 12.Психосоматика: Взаимосвязь психики и здоровья. Хрестоматия / Сост. Сельченко К.В. – Минск, 1999.
- 13.Саймонтон К., Саймонтон С. Психотерапия рака. – СПб.: Питер, 2001.
- 14.Семенова Н.Д. Телесно-ориентированные методы в психотерапии больных бронхиальной астмой // Соц. и клин. психиатрия. – 1995. – №2. – С. 85-89.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Порядок перерахунку рейтингових показників 100-бальної системи вищої шкали в національну шкалу оцінювання знань та європейську шкалу ECTS.

Інтервальна шкала оцінок установлює взаємозв'язки між рейтинговими показниками та шкалами оцінок.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	
82–89	B	добре	

74–81	C		зараховано
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Залікова оцінка виставляється з урахуванням поточної роботи студента протягом усього семестру. Ураховується як відвідування занять і аудиторна робота, так і виконання індивідуальних завдань і завдань для самостійного опрацювання.

Оцінювання знань студентів під час поточного контролю відбувається на основі таких критеріїв:

1. Правильність відповідей (правильний, чіткий, достатньо глибокий виклад теоретичних понять).
2. Ступінь усвідомлення програмного матеріалу та самостійність суджень.
3. Новизна навчальної інформації; рівень використання наукових (теоретичних знань).
4. Уміння користуватися засвоєними теоретичними знаннями у повсякденному житті.
5. Відповідальність студентів оцінюється й за формою, тобто з точки зору логічності, чіткості, виразності викладу навчальної літератури.

Виходячи з розглянутих положень, критерії оцінювання такі:

«Зараховано» виставляється студенту тоді, коли його відповідь бездоганна за змістом, формою, обсягом. Це означає, що студент у повній мірі за програмою засвоїв увесь навчальний матеріал, викладений у підручниках та інших джерелах і на практичних, семінарських заняттях, заліку дає бездоганні та глибокі відповіді на поставлені запитання, а також під час тестування демонструє знання не тільки основної, але й додаткової літератури, першоджерел, наводить власні роздуми, робить узагальнюючі підсумки, використовує знання із суміжних, галузевих дисциплін, уміє пов'язати вивчений матеріал із реальною дійсністю та доцільно використовує його для аналізу практичних завдань.

«Незараховано» виставляється тоді, коли студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки під час висвітлення понять, на додаткові питання відповідає не по суті, робить велику кількість помилок під час усної відповіді.

Підсумковий залік проводиться на останньому практичному занятті або під час сесії. Студенти, які відпрацювали всі теми практичних занять і самостійної роботи, залік отримують на останньому практичному занятті без додаткових контрольних заходів (за поточними оцінками). Студенти, які не відпрацювали пропущені заняття або мають незадовільні оцінки, залік отримують тільки після ліквідації цих недоліків.

Розподіл балів за видами роботи та формами контролю

Присутність на лекційних заняттях – **1** бал, лекційний конспект – **2** бали. Рейтингова оцінка поточного модульного контролю (контрольна робота № 1 та № 2) – по **10** балів, тобто, **20** балів. Присутність на практичному занятті оцінюється – **2** бали, активність також – **2** бали. Підготовка до практичного заняття й оволодіння практичними навичками оцінюється – **10** балів. Окремо

оцінюється виконання завдань для самостійної роботи – **10** балів, написання та розкриття матеріалу в реферативній доповіді – **10** балів. Виконання творчого індивідуального завдання (стаття, тези) оцінюється – **10** балів.